

U'uj tetz chusiib' uva' skujunal tetz chusvil ti' u chaxa
iltza'l ti' tijmat tib' u ch'o'm **COVID-19**

Ixil

Quinto y sexto primaria

Comunicación y Lenguaje

Claudia Patricia Ruíz Casasola de Estrada
Ministra de Educación

Héctor Antonio Cermeño Guerra
Viceministro Técnico de Educación

Erick Fernando Mazariegos Salas
Viceministro Administrativo de Educación

Oscar René Saquil Bol
Viceministro de Educación Bilingüe e Intercultural

Nidia Yolanda Orellana Moscoso de Vega
Viceministra de Educación Extraescolar y Alternativa

Equipo de edición

Sebastiana Ceto López
Antonio Moises Toma Cruz
Contextualización

Alvaro Israel Castro Ajcot
Diagramación

Ilustraciones
Banco de imágenes de Digebi
y - www.freepik.es

©Ministerio de Educación de Guatemala (MINEDUC)

6ª calle 1-87 zona 10
Teléfono: (502) 2411-9595
<http://www.mineduc.gob.gt>
www.mineduc.gob.gt

Guatemala, 2020

Este documento se puede reproducir total o parcialmente, siempre y cuando se cite al Ministerio de Educación (Mineduc) como fuente de origen y que no sea para usos comerciales.

Svatz u sikle u'uj

Saji u vatzib'al u'uj as tzaq'b'e unq'a ch'ot tzi'e' vi'la':

1. ¿Kam sti' tuk yolonoj kat u sik'le'eme' sak'u'l'?
2. ¿Kam tuk paaleb'elaj sak'u'l' tu u sik'le'eme'?
3. ¿Kam itzojpu u na'yla yole' sak'u'l'?

Chaj tetz ko'm

Por: Erwin Salazar,
"U chemb'al yolb'al"

Unq'a qesla aamae' ve' kamnaj ve'te' chiana jik chit ve't te chaak ti' toksal ichaj kam kuxh unb'ooj sti'. Echkone' tiaj unq'a chikoe' ve' is, jaavaxh, itzaj as ko'm. Jun q'ii kuxh ato'k u nachb'ale' titzi'.

Nik toksa chaak chaj ti' uva' kam kuxh unb'ooj nikat tal taama chaak, echkone' ti' ijajpu kuyb'al ti' ivatz unq'a ichikoe'.

Nik toksa chaak ichaj tetz vatz ko'm. B'axel chit nik ipaasa chaak toj as ichib'il u asarone' vi' sib' tuk' vi ch'ich'e'. As aq'al acha'v kuxh ib'anb'el unq'a aq'onb'ale' ti' unq'a aq'one' echkone' ichaporil u k'uache' as toksal mul. As aq'al acha'v kuxh ve't tav chaak.

Naytzan ve' atik tel unq'a qesla chaj aamae' ye'like' u boonoe' atike' ve' ootzimal as ni b'anb'el ve't cheel. A'kuxh nik tavkat chaake' tu tatinb'al unq'a karneloe', as a' vitxa' txoe' nik itxakonsa chaak tetz iq'ea'nil u tx'avae'.

Ni tal unq'a qesla aamae' ve' tuul nik ch'ii ve't u ko'me', as tuul niteesal ve't ixaj u ko'me' nik tuch uma'l u nimla q'ii, a'e' tuk' nachb'al ve' oxvo'j ku' q'ii nik ib'ane'. Tuul nik tuch u nimla q'ie' vaa' nik ib'anb'e chaak tamb'or, pom, tzaa, kantela as insensa unpajte. A u b'aalvastixhe' ni eq'on ivi' u nachb'ale'. Xamtel stuul nik ik'us chaak u xaj ko'me' as ni tx'a'n ve't chaak skajayil.

Tuul nik tuch chan ve't pitx'o nik toksa chaac chaj as nik iku' nachb'al unpajte, ni molpu u jale' as nik ipik'pu vatz q'ii unpajte. Jank'al unq'a jale' nik ilejpe' ve' pa'ch tatine' nik inukkan chaak xo'l patz'am as ech tuchine' tal kab'al nik tulb'e kan chaak. Nik ib'an chaak yuela' ve' ni ku'

tz'akala' xo'l tuk' kakao (b'aaq chukul), as ni tok umaj zimay u uk'ae' xo'l u jale' ta'n chaak. As ni taq'o'k chaak uma'toj tz'aj laj u chib' ta'le'.

Kajayil chit uxhchil kat tx'a'ni. Ni toksa ve't chaak ikanteela, as ech ni tuche' ti' uavale' unpajte jank'al u aq'one' nik tuche' as, nimla q'ii chite' te chaak!.

Tuul ni toksal chan ve't u jale' tu k'uay , as kat b'anax chan chaj unpajte. Kat okchan kanteela, as kajayil kat tx'a'nsan chan uxhchil unpajte tetz chaq'al q'ii. Kajayil chit uxhchil ni txuq'txune' tan ti uva' kat til chaak icha'xal u taq'one' ti' uva' jank'al kat ijaj chaak. A' chit u nachb'ale' ye' ni ya' toke' ti' jajo'm as ti' taq'ax ta'n tiixh tuk' chiib'ichil.

Nik tal unq'a q'esla chaj aamae' uva' jank'al unq'a kame' ni jajpe', as at chit icha'xal, tan ti' uva' atku' chit uxhchil ti' u nachb'ale' tuk' chaj. Esti'e' uva' nuk kuchiib'e' as la' kub'an nimla q'ii.

¿Moj etootzajle kam nik ijaj unq'a q'esla chaj unb'aale'? tuul nik tex chaak tzi' naab', a'e' b'a u jab'ale' tuk' tiichajil. Tan aq'al uva' la choq'pu u tx'ava'e' as ti' uva' la ich'ii u ko'me' unpajte. Tuk' chit chiib'eb'al nik ib'en chaak, nik teq'o chaak tarmuesa as tamb'or unpajte. Nik isa'vitsa chaak jank'al chit unq'a titz'in tatzike', echkine' unq'a ib'esinoe', unq'a alib'ae', unq'a muae', unq'a tutx b'aale'. As jank'al chit ixaan ve't chaak nik ib'an tulaj ikab'al, as kajayil chit chaak nik itxuq'txun ti' u avale' ve' nik tuche'.

Ti' ve't u sikle u'uj

Ti' uve' kat asik'lela', b'an unq'a aq'one' vi'la':

1. Tz'ib'a tuk' chit ayol:
 - a. ¿Ab'iste uve' palchit kat asa'a ti' u sik'le'eme'?
 - b. ¿Kam sti' sak'u'l uva' kat kuxh tz'ib'al u sik'le'eme' va'?
2. Tz'iba' jolol ayol katil uva' la aalkat te u tz'ib'an tetz uve' kat anacha tul kat asik'le u u'uje'.

Svatz u sik'le u'uj

1. Tzaq'b'e unq'a ch'ote' vi'la':
 - a. ¿Kam ootzajle ti' u Coronavirus?
 - b. ¿Moj nik talpu po'tisa'm yol ta'n unq'a ab'aal moj ta'n q'esla ab'aal?
 - c. ¿Kam uva' pal chit asa'at ti' unq'a po'tisa'm yole'?
2. Sik'le vichonil as viaq'ab'il unq'a yole', yolon sti' ¿Kam sti' tuk yolonoj kat unq'a yole' vaa'?

Coronavirus as po'tisa'm yol

Ye' la tz'ejxu u acha'vla b'ano'me' ti' talax po'tisa'm yol.

Tachb'al ich' tul kat elch'u'l: 28 de febrero de 2020, tu periódico ta'n u Luis Figueroa

Tu 1348, u q'ej ch'o'm, kat telaj u Florencia as vujva't ixoj as oxva't chelem naj ve' kat ooji ti' imujat tib' tu uma'l u villa campestre ¿Kam kat ib'an ve't q'ii tul ye'lik netflex, mita'n facebook moj twitter?

Tul la xe't in ti' valat see kam kat ib'an ve'te', tuk val see uva', uk ch'o'me' ve' pandemia a' kat xe'tikat tzan tu uma'l atimb'al uve' tu Asia as kat oon ve'te' tu Europa ta'n ib'ey unq'a aak'a'ye'. Tu Florencia o'chil t'uub'ul unq'a xaole' kat iseb'kan as tu kuxh u Europa nikuxh ib'anpik b'en ti' uva' vinaj o'laval millón xaol kat kami'k el.

Tul val see uva', unq'a cheleme' Florentinos a' kuxh u po'tisa'm yole' nitalike tuuleb'al laval q'ii. Tijikil ach, o'k'alal po'tisa'm yol as vib'ii u u'uje' vaa' nijunan tetz a'e' u Decamerón, ta'n Giovanni Boccaccio. Ib'ii unq'a po'tisa'm yole' a'e' u vi'la': acha'vla sa'o'm as u txumb'al la sa'o'm, itxumb'alín naj as u tx'ib'al q'ii.

Cheel la qootzii qiseb' vatz u coronavirus, eche' kat qulb'e qiseb'e' vatz u gripe A, vatz u gripe aviar as vich'o'm unq'a ch'u'jla vaakaxhe'- ¿Kam la uulb'e as jab'il stuk' la ooj kat axh vatz u ch'o'me' ve' ni paxi tib'? In, tul ni vulsa sunk'u'l unq'a paleb'e'me' ta'n u gripe española, -uve' ni talik aak unq'esla nane', ak txutxe'- jit va'laxhe' uva' po'tisa'm yol kuxh la qale'. B'a'n kuxhe' ta' la qil netflex, Facebook, as twitter; ta'ne' ta' ye' la tz'ejxu u acha'vla b'ano'me' ti' talax po'tisa'm yol. Kat qoksal ok ve't unq'a vatzib'al maxile' tich'exel unq'a maxil yole'. Ta'ne' tan at vatzib'al maxil ve' b'a'nchan, nuntxum unq'a maxil yole' as tuk' unq'a po'tisa'm yole'.

Ti' ve't u sik'le u'uj

1. ¿Ab'iste ichonil u txumb'ale' eq'omal ta'n unq'a yole' uvaa'?
2. ¿Kam vatzulil unq'a yole': Aq'b'al ootzi'm, k'uchul tetz moj alol tetz kuxhtu'?, Kam sti' q'i'?
3. Ti' unq'a yole', ¿Kam kat ib'an unq'a xaole' ti' ipaasal u ka'viinqil q'iee' ta'n u q'ejla Ch'o'me'?
4. ¿Kam ni teesan kat un yole' pandemia, eche' uve' ni chee' tu ka'paj tzolol unq'a yole'?
5. ¿Kam ni tulb'e u tz'ib'an tetz ib'anat elachiil te u q'ej ch'o'me' as tuk' u coronavirus?
6. ¿Kam titz'ab'al u tz'ib'an tetz ti' u netflex, Facebook as u twitter?
7. At itza'lalil vatz uma'l talintxa' uva' la kuxh atin tu ka'viinqil, ta'ne' tan a'e' uma'l u txumb'al ve' kat toksa unq'a b'ooq'ole' ti' ikolpu unq'a xaole'. ¿Moj b'a'n kuxh unq'a txumb'ale' uve' ni toksa unq'a b'ooq'ole' sak'u'l? ¿Kam la uulb'e alochat vach'oola tenam ti' uva' ye' la ipaxi tib' u ch'o'me'? ¿Asoj axh koj uma'j unq'a txul la aamae' kam la uulb'e' as ab'il stuk' la pasa kat ka'viinqil unq'a q'iee'?
8. Tz'ib'a uma'l na'yla yol sti'?

Svatz u sik'le u'uj

1. Tzaq'b'e unq'a ch'ot tzi'e' vi'la', ulsa sak'u'l unq'a ve' kat achab'ala':
 - a. ¿Kam uve' ve' virus ta' ch'elel?
 - b. ¿Kam ab'imal ti' u coronavirus a'n?
 - c. ¿Kam nuulb'e unq'a yole', tziie', maxil vatzib'al as uma'j txumb'al?
2. Saji u vatzib'ale' tuk' vichonal u yole' as ala, ¿kam sti' tuk yolonoj kat unq'a yole' vaa'.

Unq'a txumb'al ti' y coronavirus

U epidemia uve' Covid-19 kat taq'lu ve't te uma'l 95 mil xaol as kat chit ixaal ve't u vatz tx'ava'e', ta'ne' tan a' atkat nimal tu Asia, katil uva' ni pal kat tachul ti' u 75 mil as oxva'x mil xaol kat iyatz'lu ve't el. Tuuleb'al kuxh uma'l ich' kat lejpi ka't xaol tu vinaj laval nimla tenam: Kat tijmal nimal xaol u ch'o'me' tu Irán, kat taq'lu ok uma'l mil xaol vatz ka'viinqil q'ii tu itzaeb'al kajja' tu nimla tenam Italia as a'e' ni b'anon uva' la toksa ve't unq'a b'ooq'ole' tiilachaj txumb'al vatz u ch'o'me' ti' uva' ye' la tijma tib'. Tu España kat lejpu uma'l 200 xaol uve' at ve't u ch'o'me' k'atz tuaj jatvatzul ch'oaj tenam.

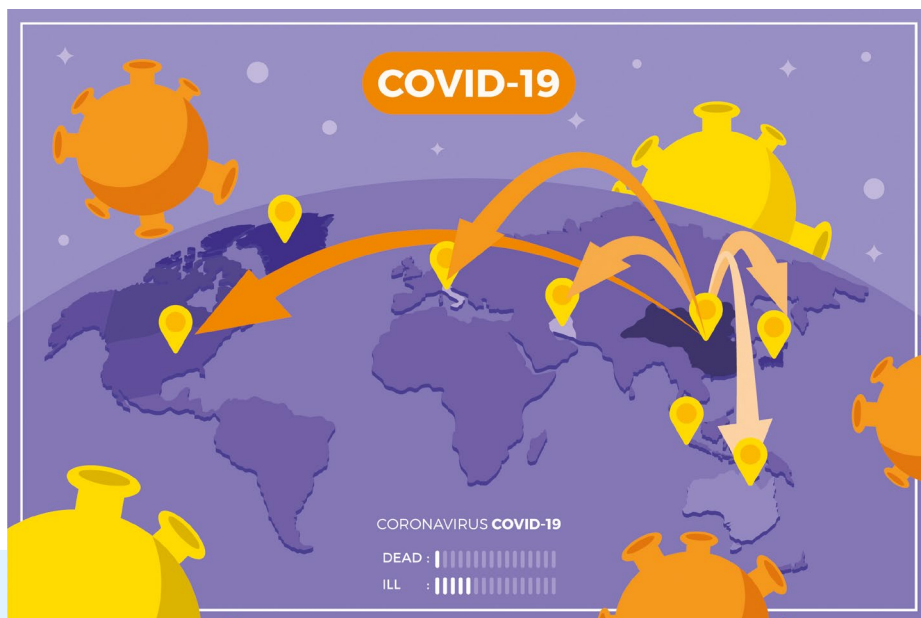
U OMS kat taq'lu ve't el uma'l molo'm te unq'a nimla tename' uva' la ib'antuch tib' ti' itxakb'a'l u ch'o'me'. "Techal la kub'antuch qib'- ta' kat tal tu vinaj kajva'l u febrero Tedros Adhanom Ghebreyesus, b'ooq'ol ilol isuchil tiichajil- jit kuxh eela talche' uva' la qale' la txakb'a'l unq'a ve' sikajayil vatz unq'a nimla tename'. Kamal katil kuxh atkat ve't uk ch'o'me', ta'ne' tan la uch imajpu ivatz Nimal kuxhe' la qitz'a ve'te' ta'n u xo'visa'ame' uva'. A'e' unq'a va' ootzimal sti' cheel.

¿Kam uve' ve' coronavirus ta' ch'elel?

Vib'ii u coronavirus a' ni tzaakat ile' xe' jojol unq'a va' uva' b'uk'lu je'ch'u'l vib'ie' "viriones" va' ni paalikje' ch'u'l vatz chi'ol unq'a mutz'la txokop, ti' u tuchine' eche' uu ijutz'il q'ii. U ch'o'me' uve' ni tijma tib' ti'aj txokop as xaol, katil nimajkat ixevab'al, va' ni xe't tuk' uam chex che'v as ni toon tu uma'l tiila ch'o'm chi'ol, eche' u sikb'ichil xevab'al va' ni taq' va'lexh vatz kajayil tx'ava', moj eche' u síndrome respiratorio agudo severo (SARS), tu 2003 kat imoxsa itiichajil uma'l 800 xaol.

¿Katil kat xe'fikat tzan u coronavirus?

Ni tal unq'a b'ooq'ole' tu u nimla tename' China, a' xe'tkat tu uma'l u atimba'l uva' ni k'ayilkat isli'ch txokop tu Wuhan, u nimla atimb'al uva' nimal chit xaol at stuul uve' tu nimla tename' China. Jank'al unq'a xaole' uve' kat ijman uk ch'o'me' echenik tu Wuhan moj kat b'ex tzan chajaak tzi'. Nimalik unq'a xaole' uve' ma'tik ikame' q'esla aamaike ve' atik ok tz'onla ch'o'm sti', eche' chi' kajal moj at je' ikajal.

Mapa de coronavirus y su propagación mundial.

Uma'l ak' b'ii tetz uve' coronavirus: Covid-19

Kat iba'nkan tu junlaval febrero, u OMS kat tokxa ib'ii u ch'o'me' eche' Covid-19. "As ti' ile' uva' ye' nik isa'pe' uva' la ok tijtzil, uma'j txokop moj t'uub'ul xaol". U b'ie' a' oonkat xe' aak aatz'ib'e' Edros Adhanom, a' kat cheekat ile' xe' uma'l nuk'ich tz'ib' ve' tu ingles xe' u yole' "corona virus disease" (ch'o'm tetz coronavirus) la b'anb'eli ti' ka'taj ch'o'm uva' la chee' "Aq'al uva' ye' la b'amb'el ka'taj b'ii uva' va'len kuxh tok kat"

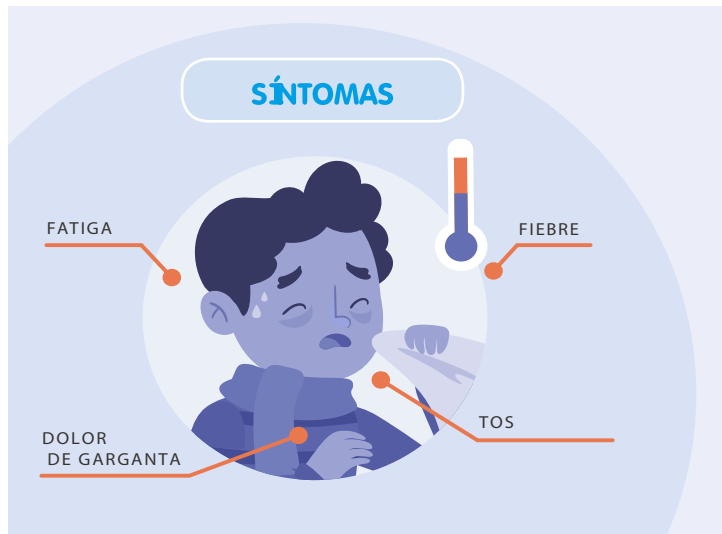
¿Kam ni tulb'e tijmat tib'?

Unq'a tiilachaj naje' uve' at itxumb'al ye' tootzite kam ni tulb'e ipaxit tib' uk ch'o'me', ta'n nik'uche' uva' ni q'ajsa tib' vatzaj xaol. U b'axae' ta'n tzoj as t'isnab' eche' ni b'an uk oone' as joltu ch'om ti' xe'va'm. Tu u atimbal Chino ti' itxakb'a'l as ye' la ok u ch'o'me' kat eesal chusb'al ti' ixaanb'al u ch'o'me' nipaxi tib' ti' u 198 xaole' tu Wuhan.

Unq'a chukunaale' kat ilej xe' uma'l o'k'alal vinaj ka'va'l tachul nik tilik tib' tuk' ka'taj xaol, as u vinaj oxlaval xaol nik iq'ilaik tib' tuk' xaol uva' atik xamal moj uma'l ch'o'm fixe'va'm. Ta'ne' tan pok'o'chil uve' ye' oon tzitzi' as mita'n iq'ilakoj tib' tuk' uma'j xaol uva' ch'o'm b'anonike.

¿At uma'j tz'akal tetz u coronavirus?

Ye'l uma'l tz'akab'al uva' ate'l ch'u'l ti' itz'akal ixeteb'al u ak' ch'o'me'. Uve' ve' ni b'an unq'a b'ooq'ol ilol isuuchil tiichajil a' kuxh lochb'al ni taq'e', katil ni taq'ax kat lochb'al xevab'al ti' uva' ni sa'b'elale'. La kuxh il chajaak as la tuk'a nimal a' tul uva' nib'an vichi'ole' u taq'one', esti'e' unq'a xaole' ve' tu kuxh txumu'm atkat a'e' uva' ye' tii ve'te' ta'n u ch'o'me'.

Ti' ve't u sik'le' u'uj

1. ¿Kam vatzulil unq'a yole': Aq'b'al ootzil, k'uchul tetz moj alol tetz kuxhtu', Kam sti' q'i'?
2. ¿Ab'iste ichonil u txumb'ale' eq'omal ta'n unq'a yole' uvaa'?
3. ¿Kam k'ajel ti' ta'n u tz'ib'an tetz?
4. ¿Katil ni tzaakat vib'ii u cooronavirus?
5. ¿Kam sti' uva' kat toksakat u OMS vib'ii covid-19?
6. ¿Ab'iste t'uub'ul xaol palchit tok u ch'o'me' sti'?
7. ¿Kam la ib'an sak'u'l uva' ye' la inima unq'a nimla tename' u OMS asoj ye' la ib'an tuch tib' vatz u ch'o'me'?
8. Ti' uva' kat asik'le, ¿Moj neetz'a uva' kat okyu chaak ilil sti' as ye'l xo'vichil kat ok k'atz chajaak? ¿Moj at uma'toj txumb'al la uch toksat chajaak? ¿Kam tuchine'?
9. Ti' vichonil u txumb'ale' as uve' at talche' tu unq'a yole', b'an uma'l vanimla u'uj ti' u ch'o'me' coronavirus covid-19.

**U'uj tetz chusiib' uva' skujunal tetz chusvil ti' u
chaxa iltza'l ti' tijmat tib' u ch'o'm COVID-19**

Ixil
Quinto y sexto primaria
Matemáticas

Tuchin Tachb'al Mayab'

Saji unq'a vatzib'ale' vi'la' uve' tetz tachb'al mayab' ve' at tu kaaxoob'e' uve' jaq' ku', ala jank'al ija'mil tu kuyolb'al.

	•	—

Ile' kat asajila' uva' u tuchin tachb'al mayab' nuk'el ta'n oxva'l vatzib'al: u iia moj mech', u tz'it as u q'e'lich, vija'mil xekel kuxh sti' katil tanul ach echenkat. Unq'a mayab' nik ib'anb'e uma'l u "kaaxoob'" tetz ach uva' jutx'imalik ti' tixmane' tuk' nimplachaj ach, katil ni b'anb'eik ixi'm.

La uulsa sak'u'l uva' jit eela tachul unq'a vatzib'ale' tu junil tanul ach as aal ix'e'tik je' ch'u'l jaq'. Eche' uvila':

Vinaj uma'l ta' tel u ache' ve' kat qilkan.

•	Viinqil
•	Uma'l

Tul uva' la xe't ve't o' ti' unq'a aq'one', meresteel ootzimal a'n Kam ija'mil tu tanul ache', aq'al ye' la sotz axh tul uva' la b'amb'e u tachb'al mayab'. Tanul tachb'al u ach ve' viinqimal ije'e'

O'mutx'ul	•
Viinqil	•
Uma'l	•

B'axa aq'on

Jutx'i vi' uma'l xaj u'uj uma'l kaaxoob' uva' oxva'l jatxelkat ku' as tz'ib'a kam ib'anb'el unq'a vatzib'al as vib'ii tu yolb'al uva' nayolb'e'.

Vatzib'al	Kam ib'anb'ele'	Ib'ii u ach
—	Oxpuul kuxh la b'anb'e'l u q'e'lich tu junun tanul ach.	o'va'l
•	Kajpajul kuxh la b'anb'el u tz'it tu junun tanul ach.	uma'l
	As pajul kuxh la b'anb'el ul iia moj u mech' tu junun tanul ach.	iia/x'e'teb'al

Toxpaj aq'on

Saach ti' ichukpu isuuchil iltza'l

Ti' aaq'omsataj ach tu tachb'al mayab', nasa'b'ela uma'l kaaxoob' tuk' kajva'l tanul, uva' la jutx'i tu uma'l xelul vek'kin u'uj uva' vinaj laval toj tuk' viinqil ivatz.

Tuk' iia la uch a k'uchunsa kat u ache' ve' uma'l, tuk' talaj tze' u ache' ve' o'va'l as tuk' nimla iia u ache' ve' xe'teb'al.

¡Kutxakunsataj u ache' tetz tachb'al mayab'!

1) Kat tava u Ve'l vinaj vaaxajlaval k'a'j ko'm, kutz'ib'ataj tu ach mayab' u acho'ome', xekeb'otaj o' ti' u vi'la'.

a) La li'u b'en vavek'kin kaaxoob', katil la b'ankat la nache', la ib'ane' vi' uma'j meexha moj tu tx'ava'. Sik'le ve't unq'a ch'ot tzi'e'.

¿Jatva'l k'a'j ko'm kat tava aak pap Ve'l? ¡vinaj vaaxajlaval, anchite'!

b) Ni pal u ache' ti' viinqil, ta'ne' tan jit ti' o'mutx'ul, esti'e' la b'anje' u ch'ot tzi'e' vi'la' see:

¿Jatva'l viinqil at tu vinaj vaaxajlaval? ¡Uma'l, anchite'!

Tz'ib'aku' uma'l viinqil tu ka'paj tanul ach uve' a'e' tanul unq'a viinqil.

c) Cheel tz'ib'a u vaaxajlaval tu b'axa tanul ach.

38= vinaj vaaxajlaval

Eche' ta' ve', kat atz'ib'al tachul unq'a k'a'j ko'm tu ach mayab' as tuk' u tele' tu kuyolb'al.

¿Anchite' ni tuch kuk'uchunsat acho'm tuk' ach mayab'?

Ko'n ti' uma't k'uchuvatz

2) Kajayil yaab' ni chik aak nan El oo xe' o'va'l tze'il oo, tu yaab'e' vaa' kat imak aak o'va'l toxk'al ijunlaamutx' oo. Nisa' aak itxakonsat u tz'ib' tetz ach mayab' as nijaj see uva' la loche' ti' itz'ib'ale'.

a) A'ku' vi' vakaaxoob' unq'a ache' ve' tetz tachul unq'a ooe' ve' kat imak aak nan El.

¿Jatva'l oo kat imak aak nan El? ¡o'va'l toxk'al ijunlaamutx', anchite'!

b) Ni pal u ach ti' o'mutx'ul, ta'ne' tan ye' ni pal ti' ocho mil, esti'e', la b'an je' see u ch'ot tzi'e' vi'la':

¿Jatva'l kajva'l o'k'alal at tu o'va'l toxk'al ijunlaamutx'? ¡ka'va'l, anchite'! Tz'ib'a ka'va'l kajva'l o'k'alal tu toxpaj tanul ach, uve' a'e' tanul kajva'l o'k'alal.

¿Jatva'tej kat kaikan? ¡o'va'l toxk'al anchite'! ¿Jatva'l viinqil at tu o'va'l toxk'al? ¡Ka'va'! Tz'ib'a ka'va'l unq'a viinqil tu ka'paj tanul ach.

¿Jatva'l jununil kat kaikan? ¡o'va'l, anchite'!

c) Tz'ib'a o'va'l tu tanul ach ve' tetz jununil

Tz'iba' tachul u ooe' tu chujkin kaaxoob'e' vi'la':

3) Aak pap Ancelmo, ni tava ko'm, ta'ne' tan och' ni joch'e' jit jal, ni taq' aak ta'ntiixh te u txutx tx'ava', tan tu yaab'e' ve' kat palyukan kat ijuch' aak uma'l cinco mil trescientos treinta y tres och'.

Ni jaj aak pap Ancelmo see uva' la loch aak ti' itz'ib'al tu ach mayab' as la tz'ib'a tu kuyolb'al.

¡Anchite' jit kuxh tza'l itz'ib'al tachul ach tuk' ach mayab'!

Cheel axh tul tz'ib'an ve't tachul ach tuk' ach mayab', sotzi'k sak'u'l ab'anb'et vakaaxoob'. Unq'a tachul ache' tuk' ach mayab' la tz'ib'a tu vavu'uj.

49

128

757

1298

4823

Nukusa'b'ela see' uva' la yakeb' axh ti' ib'anax sik'le'm as tz'ib'a'm tetz tachul ach tuk' ach mayab'